

K. GANTAR
 Filozofska fakulteta
 Ljubljana

UDK 807-05

SREČANJA S PROF. DR. VELJKOM GORTANOM

Novica o smrti akademika dr. Veljka Gortana je boleče odjeknila tudi med slovenskimi klasičnimi filologi, saj ima pokojni profesor za nas, zlasti za nastanek našega republiškega društva, posebne zasluge, ki so le malokomu znane. Mene osebno je ta novica še posebej prizadela, kajti do pokojnega profesorja sem čutil nekaj, kar je več kot čustvo spoštovanja do uglednega znanstvenika.

Imel sem srečo, da sem pred kakimi dvanajstimi leti prof. Gortana osebno spoznal in z njim v nekem obdobju tesno sodeloval.

V začetku leta 1974 je bil imenovan organizacijski odbor za pripravo mednarodnega kongresa „Eirene“ v Dubrovniku; mene je — zdaj že tudi pokojni — prof. dr. Milan Grošelj predlagal za zastopnika Slovenije v tem odboru. Ko se je ta odbor prvič sestel v prostorih JAZU v Zagrebu, je prof. Gortan kot sklicatelj in kot predsednik odbora izrazil mnenje, da mora odbor poleg predsednika imeti tudi tajnika. „To boste vi kot najmlajši“, se je energično obrnil k meni, čeprav me je šele pred dobre pol ure osebno spoznal.

V teh funkcijah sva nato več kot leto dni intenzivno sodelovala. Delo s prof. Gortanom je bilo svojevrsten užitek in ob njem sem se zelo veliko naučil. Vedno bolj sem občudoval njegove izredne organizacijske sposobnosti, njegov sproščeni nastop v stiku z ljudmi, prijetno kramljajoči ton njegovega govora, ki ga je od časa do časa poživiljal z iskrevimi domislicami in duhovitimi anekdotami, predvsem pa njegov neoporečni čut osebnega poštenja in znanstvene pravičnosti. Ta je bil še kako potreben pri tehtanju posameznih referatov, pri določanju njihove prioritete, pri imenovanju predsednikov delovnih sekcij in pri drugih nepredvidljivih dogodkih, kakršnih na mednarodnih kongresih nikoli ne manjka. In brez dvoma je v veliki meri ravno zasluga teh izrednih Gortanovih osebnih kvalitet, če lahko dubrovniški kongres „Eirene“ označimo kot doslej največjo in najbolj uspešno afirmacijo naše klasične filologije v mednarodnih razsežnostih. Še po desetih letih mi številni inozemski gostje, ki so sodelovali na tem znanstvenem zborovanju, iskreno zatrjujejo, da je bil to najbolj uravnovešen, prisrčen in organizacijsko domišljen kongres, kar so se jih kdaj udeležili. Kaj pa pomeni ta kongres za nas, sami dobro vemo: ob tem kongresu je bila ustanovljena Zveza društev za antične študije Jugoslavije in s tem se je začela tudi veriga naših medrepubliških srečanj, ki so se nato zvrstila v Ohridu, Novem Sadu, Žalcu: prof. Gortan stoji na začetku te verige!

Na že omenjenem prvem sestanku v prostorih JAZU v Zagrebu se je prof. Gortan zelo začudil, ko sem mu omenil, da slovenski klasični filologi nimamo svojega republiškega društva. „Vaša naloga bi bila, dragi mladi kolega, da ga ustanovite,“ mi je rekel. Njegova beseda mi je segla do srca. Po vrnitvi v Ljubljano sem takoj začel s pripravami na ustanovitev Društva za antične in humanistične študije Slovenije, ki je čez kake pol leta v resnici zaživelo. In tako stoji prof. Gortan tudi na začetku slovenskega republiškega društva, čeprav njegovo ime v ustanovitvenih aktih tega društva ni nikjer zabeleženo.

Toda ime prof. Veljka Gortana je med slovenskimi latinisti znano tudi še po čem drugem. Čeprav smo Slovenci zelo ponosni na našo stoletno tradicijo latinskih učbenikov, pa si moramo na tihem priznati, da v tej dolgoletni tradiciji vendarle ne premoremo metodično tako domišljenega in privlačnega, tako ekonomičnega in našim razmeram tako prilagojenega priročnika kot so „Elementa latina“, ki jih je prof. Gortan sestavil v sodelovanju s prof. O. Gorskim in P. Paušem. Nič čudnega, da se ta učbenik v Sloveniji pogosto uporablja pri elementarnih tečajih latinščine, ne samo na srednjih šolah, ampak tudi na univerzi. In naši medievalisti si svojega raziskovalnega dela ne morejo zamisliti brez Slovarja srednjeveške latinščine ((*Lexicon latinitatis medii aevi Iugoslaviae*), pri katerem je levji delež zbiranja in urejanja gradiva prav tako opravil prof. Gortan. In kolikokrat smo si že v naših razpravljanjih o slovenski literarni in kulturni zgodovini ponovili misel, da bi morali izdati podobno antologijo slovenskih latinistov, kot sta jo za hrvatske latiniste sestavila prof. Gortan in prof. Vratović! In da bi morali čim prej začeti izdajati dvojezično serijo najpomembnejših slovenskih latinističnih tekstov, podobno zbirki „Hrvatski latinisti“, ki jo je prof. Gortan urejal pri JAZU!

Prof. Veljko Gortan nam bo še dolgo naš vzornik in spodbudnik; ob njem se bomo morali učiti še in še.

Ljubljana, 12. 6. 1985.